

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**ЧЕРКАСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ  
ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА БІЗНЕСУ**

**УХВАЛЕНО**

Педагогічною радою коледжу  
Протокол № 1 від 30 серпня 2021р.

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Директор  
\_\_\_\_\_Людмила КРИКУНЕНКО  
«\_\_»\_\_\_\_\_ 2021 р.

**Положення  
про вивчення та поширення  
педагогічного досвіду діяльності викладача  
Черкаського фахового коледжу  
харчових технологій та бізнесу**

## **I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

1.1. Цим Положенням визначається порядок вивчення та оформлення провідного педагогічного досвіду діяльності викладача Черкаського професійного коледжу харчових технологій та бізнесу (надалі – Фаховий коледж).

1.2. Положення розроблено відповідно до Указу Президента України «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», інших законодавчих актів, наказів МОН, інших центральних органів виконавчої влади.

1.3. Провідний педагогічний досвід (далі ППД) – оптимальна педагогічна діяльність, у процесі якої використовуються оригінальні форми, методи, прийоми, засоби, технології навчання та виховання, нові способи систематизації відомих форм, методів, прийомів та засобів, що забезпечує стійкі позитивні результати у практичному розв’язанні актуальних педагогічних проблем.

1.4. До провідного досвіду, який підлягає вивченню, узагальненню та впровадженню, відносяться також методи та прийоми праці педагогів-новаторів, форми роботи педагогічних колективів, методи управління навчальною діяльністю.

1.5. Одним зі шляхів підвищення ефективності освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти є творчий пошук резервів і можливостей педагогічних досягнень або педагогічної інноватики на основі своєчасного і планомірного розповсюдження провідного педагогічного досвіду.

1.6. Вивчення та поширення провідного педагогічного досвіду базується на єдиній методологічній основі, яка забезпечує можливість перенесення конкретного провідного досвіду в педагогічну практику, визначення меж його поширення з оцінкою наслідків впровадження.

1.7. Ефективне застосування в освіті провідного педагогічного досвіду передбачає планомірне проведення широкого кола заходів щодо його виявлення, вивчення та узагальнення, поширення та впровадження.

## **II. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ПРИНЦИПИ ВИЯВЛЕННЯ, ВИВЧЕННЯ, УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ ПРОВІДНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ**

2.1. Метою виявлення, вивчення, узагальнення та поширення провідного педагогічного досвіду є теоретичне осмислення, використання на практиці та популяризація перспективної педагогічної ідеї.

2.2. Основні завдання виявлення, вивчення, узагальнення та поширення провідного педагогічного досвіду полягають у стимулюванні творчих пошуків педагогів, сприянні розвитку педагогічної майстерності, педагогічних здібностей, розвитку педагогічної науки.

2.3. Основними принципами виявлення, вивчення, узагальнення та поширення провідного педагогічного досвіду є законність, науковість, гласність, толерантність, комплексність, нормативність, безперервність, результативність.

### III. ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ПРОВІДНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

3.1. Актуальність і перспективність. Даний педагогічний досвід по своїй суті новий і відрізняється від масового, сприяє вирішенню основних завдань, що стоять перед системою освіти на сучасному етапі її розвитку, актуальних проблем педагогічної теорії та практики, знаходить застосування у масовому досвіді, збагачує його і має перспективу для подальшого його поширення.

3.2. Висока результативність і оптимальність. Мають місце значні зрушення в системі роботи педагогічних кадрів, студентів, у рівні їх вихованості, високий рівень освітнього процесу, результативність досвіду вище за масові показники ефективності та якості, стабільність, стійкість результатів у змінених умовах роботи.

3.3. Наукова обґрунтованість. Передовий досвід враховує закономірності процесу виховання й навчання студентів. Відступ від цих об'єктивно існуючих закономірностей веде до суб'єктивних і помилкових суджень і висновків.

3.4. Можливість творчого наслідування досвіду іншими педагогами. Готовність досвіду до творчого використання при наявності в ньому продуктивної педагогічної ідеї, доступність і наступність досвіду, що дозволяє розвивати й удосконалювати власну практику, теоретична і практична готовність педагогічних кадрів до творчого використання провідних ідей досвіду.

3.5. Наявність елементів новизни і оригінальності. Новизна педагогічного досвіду, яка оцінюється зіставленням, порівнянням з уже відомим у теорії та практиці, свідчить про його науковість або раціоналізацію окремих аспектів педагогічної діяльності.

### IV. КЛАСИФІКАЦІЯ ПРОВІДНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

4.1. Залежно від теми та змісту провідний педагогічний досвід може бути:

- загальний;
- локальний.

*Загальний досвід* – це досвід, який висвітлює певну педагогічну технологію побудови освітнього процесу, її змістову (зміст навчання) та процесуальну (методи, прийоми, форми навчання) основи.

*Локальний досвід* – це досвід, який представляє певний доробок викладача чи педагогічного колективу в побудові певних компонентів освітнього процесу: цільового, стимулюючо-мотиваційного, змістового, операційно-діяльнісного, контрольно-регулюючого, оцінно-результативного.

4.2. За рівнем творчої самостійності ППД поділяється на:

*раціоналізаторський* – досвід, який представляє собою удосконалення практики навчання, виховання чи управління в межах відомих форм та засобів (методів, прийомів) педагогічної діяльності;

*новаторський* – досвід-дослідження, який представляє принципово нові для системи освіти педагогічні рішення.

4.3. За кількістю авторів чи носіїв досвіду (окремий педагог, група педагогів) провідний педагогічний досвід може бути:

- колективний,
- груповий,
- індивідуальний.

## **V. ЕТАПИ ВИВЧЕННЯ, УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ППД**

5.1. Процес освоєння ППД складається з трьох, певною мірою, самостійних етапів, а саме:

- *підготовчий, виявлення досвіду і оцінка його як провідного;*
- *вивчення, поетапне узагальнення і опис;*
- *поширення та впровадження.*

5.1.1. ПІДГОТОВЧИЙ. Передбачає організаційну, теоретичну і методичну підготовку. У процесі організаційної підготовки необхідно визначити проблематику й об'єкти досвіду, спланувати його вивчення.

Що можна вважати ППД:

- алгоритми навчальних дій з дисципліни;
- технологія заняття або елементи;
- авторська програма (навчальна або виховна);
- система методичних прийомів;
- ефективні засоби навчання;
- реалізація принципів навчання (креативність, комфортність, варіативність тощо);
- ефективна система оцінки знань.

Теоретична підготовка щодо вивчення досвіду передбачає ознайомлення з історією питання, яке стосується даної проблеми досвіду, ознайомлення із сучасною інтерпретацією проблеми, зіставлення цих матеріалів з інформативними даними, здобутими на підставі тривалих спостережень. Це дає змогу осмислити наявний досвід, допомогти підвищити рівень майстерності викладача, зробити певні корективи досвіду.

5.1.2. ВИВЧЕННЯ ППД. У процесі вивчення досвіду роботи використовують такі методи:

- спостереження;
- бесіди з педагогічними працівниками та студентами, анкетування;
- відвідування й аналіз різних форм організації освітнього процесу;
- усне опитування з метою визначення рівня знань, умінь, практичних навичок студентів та рівня їх вихованості;
- проведення контрольних, практичних та лабораторних робіт, творчих робіт, що підтверджують ефективність досвіду;
- аналіз студентських робіт;
- розгляд НМК викладача з дисципліни.

### **5.1.3. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА АНАЛІЗ НАСЛІДКІВ ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ.**

На основі зібраного матеріалу робиться висновок про суть досвіду, розкриває методи, прийоми та технологію дослідження результатів, проводить педагогічний аналіз зібраного фактичного матеріалу, розкриває причинно-наслідковий зв'язок між явищами. Після глибокого педагогічного аналізу та оцінки зібраних фактів про досвід роботи до опису самого досвіду роботи, де розкриває змістовну суть: засоби, прийоми, фактори, умови, обґрунтувати висновки про значення досвіду, його цінність. Письмове узагальнення досвіду може бути поданим у формі:

- довідки,

- доповіді,
- статті,
- методичного бюлетеня, альбому, буклету,
- методичних рекомендацій, монографій, посібників.

Опис провідного педагогічного досвіду повинен бути літературно оформленим, науково обґрунтованим, всебічно розкривати технологію педагогічної праці та її результати. Усне узагальнення досвіду може бути у формі:

- виступ викладача на педраді, семінарі, засіданні методоб'єднання;
- підготовка відкритого заняття з детальним самоаналізом;
- підготовка творчого звіту: відкрите заняття або фрагмент, повідомлення про свій досвід, методична виставка викладача, проведення майстер-класу;
- проблемний "круглий стіл" з теми досвіду або прес-конференція.

**5.1.4. ПОШИРЕННЯ ППД.** Усна форма здійснюється у формі лекцій, доповідей, що читають самі викладачі або методисти на педрадах, методичних об'єднаннях, конференціях, семінарах, педагогічних читаннях. Друкована форма – це описання досвіду в спеціальних плакатах, буклетах, брошурах, статтях у педагогічних газетах та журналах, видання спеціальних збірників з досвіду роботи. Наочна форма здійснюється за допомогою організації постійних, епізодичних педагогічних виставок, матеріалів з досвіду роботи, виставок-пересувок у методичних кабінетах, на методичних об'єднаннях, курсах, конференціях; використання технічних засобів (радіо, телебачення, створення аудіо- та відеозаписів кращих занять та виховних заходів)

## **VI. ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ППД**

### ***6.1. Структура матеріалів провідного педагогічного досвіду:***

1. Титульний лист ( додаток 1 ).
2. Зміст досвіду ( додаток 2 ).
3. Виписка з рішення педагогічної ради.
4. Анотація на досвід керівника (методиста, заступника директора, керівника обласного методичного об'єднання) ( додаток 3 )
5. Модель організаційно-педагогічної діяльності Фахового коледжу щодо поширення перспективного педагогічного досвіду ( додаток 4 ).
6. Характеристика на автора досвіду (надається адміністрацією Фахового коледжу) (додаток 5).
7. Опис змісту досвіду.
8. Додатки до досвіду роботи ( додатки 6,7,8,9,10,11,12).

### ***6.2. Основні вимоги до змісту матеріалів провідного педагогічного досвіду:***

#### ***6.2.1. Структура змісту досвіду:***

1. Вступ (коротке обґрунтування актуальності досвіду, оцінка сучасного стану проблем, ціль роботи над проблемою, взаємозв'язок із сучасними науковими дослідженнями, можливості педагогічного досвіду в усуненні недоліків, утруднень, протиріч масової педагогічної практики).
2. Нормативно-правова база (короткий огляд документів з проблеми).
3. Теоретична основа досвіду (короткий анотований огляд літератури).
4. Технологія досвіду містить у собі наступні компоненти:

- узагальнені схеми (моделі) реалізації педагогічних ідей у системі навчання (дод. 7);
- формулювання ведучої ідеї досвіду (короткий витяг із нормативного документа чи теорії з проблеми);
- формулювання гіпотези педагогічного дослідження (прогнозовані шляхи досягнення результату, обґрунтування цінності досвіду);
- постановка цілей і задач досвіду;
- розкриття сутності досвіду (короткий виклад інформації щодо дослідження проблеми);
- ілюстративний опис узагальнень моделі реалізації досліджуваної технології (форм, методів, прийомів).

#### 5. Результативність досвіду:

- результати анкетування;
- експертна оцінка заняття (педагогічної діяльності в цілому), викладачами, студентами.
- результати контрольних зрізів з дисципліни;
- результати тестування студентів з метою вивчення динаміки реалізації особистісних якостей (мотиви навчальної діяльності, соціальна, пізнавальна, вольова сфера і т. і.);
- рівень сформованості основних компетенцій студентів.

Результативність діагностичної роботи з вивчення ППД оформляється у вигляді таблиць, діаграм і з коротким аналітичним коментарем.

6. Висновки (розміщуються на окремому листі). У висновках дають оцінку результатам роботи, розкривають можливості їхнього використання, відзначають наукову новизну і соціальну цінність проблеми.

7. Рекомендації. У рекомендаціях визначають подальші шляхи роботи для більш глибокого вивчення проблеми, приділяючи основну увагу пропозиціям щодо ефективного використання результатів дослідження. Рекомендації повинні носити конкретний характер і бути цілком підтверджені даною роботою. За необхідністю рекомендації можуть спиратися на додаткові матеріали, що приводяться в додатках.

#### 8. Список рекомендованої літератури з проблеми.

9. Вимоги до додатків. Додатки містять матеріал, що необхідний для розкриття повноти досвіду. У додатках можуть бути включені ілюстрації, дидактичний матеріал, фотографії, описи методик, комп'ютерних програм, авторських програм варіативного компонента, індивідуальних програм для школярів з дисципліну, розроблених у процесі виконання роботи, творчі роботи студентів, а також таблиці, діаграми, що ілюструють результативність досвіду. Варто звернути увагу на обов'язкове включення системи розробок занять з визначеної теми і позакласних заходів, що є міні-моделлю, проекцією педагогічних ідей у системі навчання. Систему розробок занять рекомендується супроводжувати методичним аналізом теми, що складається з наступних компонентів: основна ідея теми, основні змістовні лінії теми, основна мета (дидактична, розвиваюча, виховна), основні вимоги до знань і умінь, методи роботи.

### **6.2.2. Структура матеріалів провідного педагогічного досвіду:**

1. Титульний лист (додаток 1 ).
2. Зміст досвіду (додаток 2) .
3. Виписка з рішення Ради міського методичного центра управління освіти.
4. Анотація на досвід керівника (методиста, заступника директора, керівника методичного об'єднання) (додаток 3 ).
5. Модель організаційно-педагогічної діяльності коледжу (додаток 4).
6. Характеристика на автора досвіду (надається адміністрацією навчального закладу) (додаток 5).
7. Опис змісту досвіду.
8. Dodatok do dosvidu roboty (dodatok 2 ).

### **6.3. Основні вимоги до змісту матеріалів провідного педагогічного досвіду:**

Структура змісту досвіду:

1. Вступ (коротке обґрунтування актуальності досвіду, оцінка сучасного стану проблем, ціль роботи над проблемою, взаємозв'язок із сучасними науковими дослідженнями, можливості педагогічного досвіду в усуненні недоліків, утруднень, протиріч масової педагогічної практики).
2. Нормативно-правова база (короткий огляд документів з проблеми).
3. Теоретична основа досвіду (короткий анотований огляд літератури).
4. Технологія досвіду містить у собі наступні компоненти:
  - узагальнені схеми (моделі) реалізації педагогічних, ідей у системі навчання (додаток 7 );
  - формулювання ведучої ідеї досвіду (короткий витяг із нормативного документа чи теорії з проблеми);
  - формулювання гіпотези педагогічного дослідження (прогнозовані шляхи досягнення результату, обґрунтування цінності досвіду);
  - постановка цілей і задач досвіду;
  - розкриття сутності досвіду (короткий виклад інформації щодо дослідження проблеми);
  - ілюстративний опис узагальнень моделі реалізації досліджуваної технології (форм, методів, прийомів).
5. Результативність досвіду:
  - результати анкетування;
  - експертна оцінка лекції (педагогічної діяльності в цілому) викладача педагогами, студентами (додатки);
  - результати контрольних зрізів з дисципліну;
  - результати тестування студентів з метою вивчення динаміки реалізації особистісних якостей (емоційна сфера, мотиви навчальної діяльності, соціальна сфера, пізнавальна, вольова сфера і т. і.);
  - рівень сформованості основних компетенцій студентів.

Результативність діагностичної роботи з вивчення ППД оформляється у вигляді таблиць, діаграм і з коротким аналітичним коментарем.

6. Висновки (розміщуються на окремому листі). У висновках дають оцінку результатам роботи, розкривають можливості їхнього використання, відзначають наукову новизну і соціальну цінність проблеми.

7. Рекомендації. У рекомендаціях визначають подальші шляхи роботи для більш глибокого вивчення проблеми, приділяючи основну увагу пропозиціям щодо ефективного використання результатів дослідження. Рекомендації повинні носити конкретний характер і бути цілком підтверджені даною роботою. За необхідністю рекомендації можуть спиратися на додаткові матеріали, що приводяться в додатках.

8. Список рекомендованої літератури з проблеми.

9. Вимоги до додатків. Додатки містять матеріал, що необхідний для розкриття повноти досвіду. У додатках можуть бути включені ілюстрації, дидактичний матеріал, фотографії, описи методик, комп'ютерних програм, авторських програм, індивідуальних програм для студентів з дисциплін, розроблених у процесі виконання роботи, творчі роботи студентів, а також таблиці, діаграми, що ілюструють результативність досвіду. Варто звернути увагу на обов'язкове включення системи розробок лекцій в з визначеної теми і позакласних заходів, що є мінімоделлю, проєкцією педагогічних ідей у системі навчання. Систему розробок лекцій в рекомендується супроводжувати методичним аналізом теми, що складається з наступних компонентів: основна ідея теми, основні змістовні лінії теми, основна мета (дидактична, розвиваюча, виховна), основні вимоги до знань і умінь, методи роботи. Зразковий стандартний перелік додатків приводиться в додатку 2. Варто звернути увагу на домінування у практиці викладання репродуктивного досвіду, заснованого на удосконаленні професійної майстерності викладача. Сучасні реалії життя, інтенсивність інформаційного потоку в суспільстві вимагають інноваційних підходів до навчання. А інновації можна трансформувати тільки за допомогою педагогічних ідей, знахідок. Тому необхідно відмовитися від стихійності в узагальненні ППД і зупинитися на моделюванні, в основі якого лежить педагогічний експеримент.

---

(назва ВНЗ)

**КАРТКА**  
**ОБЛІКУ ОБ'ЄКТІВ ПРОВІДНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ**

Прізвище, ім'я, по батькові \_\_\_\_\_

Рік народження \_\_\_\_\_ Освіта \_\_\_\_\_ Педагогічний стаж \_\_\_\_\_

Фах \_\_\_\_\_

Посада \_\_\_\_\_

Нагороди, звання, категорія \_\_\_\_\_

Зміст досвіду

---

---

---

---

---

---

Хто, коли вивчав досвід

---

---

---

---

В якій формі узагальнено досвід

---

Ким схвалений досвід (постанова педради коледжу, облметодоб'єднання)

---

Де зберігається матеріал про досвід \_\_\_\_\_

Заходи щодо впровадження досвіду (організована школа ППД, проведено семінар, здійснюється наставництво тощо.)

---

---

---

**СИГНАЛЬНА КАРТКА****про впровадження провідного педагогічного досвіду**

Автор досвіду \_\_\_\_\_

Адреса досвіду \_\_\_\_\_

Тема досвіду \_\_\_\_\_

Зміст досвіду

---

---

---

---

Прізвища, ініціали працівників, які впроваджують досвід \_\_\_\_\_

---

**Хід упровадження досвіду:**

Відкриті заняття (дата, тема) \_\_\_\_\_

Семінари-практикуми:

---

---

Виступи, доповіді:

---

---

---

Матеріали у пресі, радіо-, телепередачі

---

---

---

Творчі групи, школи ППД

---

---

---

Наставництво

---

---

---

**Додаток 1****Зразок оформлення титульного листа**

Назва установи, де узагальнюється досвід

Назва досвіду

Матеріали ППД

ПІБ автора

викладача (дисциплін)

Місто – рік

**Додаток 2****Зразок змісту****Зміст****I. Опис змісту досвіду**

1. Вступ
2. Технологія досвіду
3. Результативність досвіду
4. Висновки
5. Список рекомендованої літератури з проблеми

Додаток 1. Модель реалізації педагогічних ідей у системі навчання

Додаток 2. Розробки занять з теми

Додаток 3. Розробки позакласних заходів

Додаток 4. Результати діагностики (таблиці, діаграми)

Додаток 5. Творчі роботи студентів

Додаток 6. Фотоколаж педагогічної діяльності викладача

## **II. Методична робота викладача**

1. Методичні заходи щодо поширення педагогічних ідей
2. Участь в обласних, міських методичних формах роботи
3. Видавнича діяльність викладача

## Додаток 3

## Структура анотації

Тема досвіду: \_\_\_\_\_

Автор досвіду: \_\_\_\_\_

Адреса досвіду: \_\_\_\_\_

(назва навчального закладу)

Досвід вивчався в \_\_\_\_\_ роках \_\_\_\_\_

(вказати ким)

**Актуальність досвіду.** Аргументація необхідності його вивчення і поширення відповідно до загальноосвітніх задач, освітніх потреб області (міста), країни, специфіки навчально-виховного процесу в коледжі.

**Вид досвіду** за характером новизни — новаторський чи раціоналізаторський. Виділити властиві тільки автору підходи щодо реалізації змісту навчання, використанню модифікаційних форм і методів, які дають високий результат.

**Провідна педагогічна ідея досвіду.** Необхідно виділити головне, найбільше суттєве у досвіді, виходячи з прогнозованого результату його впровадження, а саме: які позитивні зміни в удосконаленні освітнього процесу, у формуванні навчальної компетентності, вихованні, особистісному розвитку студентів очікуються.

**Технологія досвіду.** Цей компонент структури узагальненого матеріалу повинний розкривати характерні для педагога форми, методи, прийоми роботи, основні педагогічні чи управлінські операції, способи удосконалення того чи іншого виду діяльності.

**Результативність досвіду.** Розкрити вплив характерної для викладача системи організації навчальної діяльності студентів на гармонійний розвиток особистості.

**Рекомендована література** з проблеми досвіду.

**Додатки:** дидактичні матеріали, відеозаписи і т.і.

## Додаток 4

***Модель організаційно-педагогічної діяльності коледжу  
щодо поширення провідного педагогічного досвіду***

1. Словесні: консультації, засідання міського, шкільного методичного об'єднання, конференції, педагогічні читання, педради, медіа методи (радіо, телебачення), аудіоматеріали.
  2. Наочні: відеоматеріали, матеріали для роботи з комп'ютером, в Інтернет-мережі, публікації в періодичній пресі, методичні, навчальні посібники, брошури, методичні рекомендації, презентації, ярмарки педагогічних ідей, методичний фестиваль, панорама творчих портретів, методичний вернісаж, педагогічні виставки.
  3. Практичні: відкриті лекції, семінар-практикум, майстер-клас, опорна школа, тренінги і т. і.
  - 4.
-

**Додаток 5****Основні реквізити і план характеристики на автора досвіду**

1. Назва документа.
2. Анкетні дані (прізвище, ім'я, по батькові, посада в родовому відмінку), учений ступінь (якщо є), рік народження, освіта. Дані реквізити вказуються на листі вгорі, у правій частині сторінки, у стовпчик.
3. Текст, де відзначені час роботи в даному навчальному закладі, відношення до виконання службових обов'язків, рівень професійної майстерності, авторитет у колективі.
4. Дата складання.
5. Висновки (відзначається призначення характеристики).
6. Підпис відповідальної особи і печатка організації, яка видала характеристику.

*Текст викладається від третьої особи.*

**Додаток 6****Анкета «Заняття очима студента»**

**Ціль:** виявити стан, а також характер взаємодії між викладачем і студентом у процесі навчальної діяльності на навчальному занятті.

*Поставте проти кожного питання бал, якщо даний показник має місце:*

*8-9 — завжди;*

*6-7 — часто;*

*4-5 — рідко;*

*2-3 — іноді;*

*1-0 — практично відсутній.*

*Бали*

1. Мені ясні мета моєї діяльності (що я довідаюся і чому навчуся на занятті) і програма її реалізації.
2. Я беру участь разом із групою в обговоренні задач заняття.
3. Викладач вносить зміни в план лекції відповідно до наших побажань.
4. Досліджуваний матеріал зрозумілий і доступний мені.
5. У нас кожний студент активно працює на занятті.
6. Мікроклімат на занятті сприяє творчій діяльності.
7. Викладач правильно поводить себе в конфліктних ситуаціях.
8. Викладач надає мені допомогу, коли я відчуваю труднощі, виявляє терпіння і доброзичливість.
10. Викладач використовує спонукає до висловлень різних точок зору.
11. Я беру участь у розробці сценаріїв, диспутів, питань для заліку, рольових ігор і тощо

12.Результати якості моїх навчальних досягнень задовольняють мене

---

## Додаток 7

**Анкета «Заняття очима викладача»**

*Ціль:* виявити стиль викладача, оригінальні педагогічні знахідки викладача на заняттях.

Поставте проти кожного питання бал:

8-9 – завжди;

6-7 – часто;

4-5 – рідко;

2-3 – іноді;

1-0 – практично відсутнє.

*Бали*

1. Прагну донести до студентів ціль навчальної діяльності заняття й програму її реалізації.
2. Практикую в аудиторії спільне вироблення мети лекції й обговорення програми її досягнення.
3. Вношу зміни в план лекції відповідно до побажань студентів, прагну врахувати їхні потреби й інтереси.
4. Досліджуваний на занятті матеріал зрозумілий і доступний студентам.
5. Виділяю на занятті головне й істотніше.
6. Надаю студентам право вибрати (запропонувати самим) завдання з урахуванням їхніх можливостей і інтересів.
7. Прагну включити в активну навчальну діяльність кожного студента.
8. Володію інформацією про те, як кожен студент засвоює навчальний матеріал.
9. Розвиваю в студентів уміння аналізувати й оцінювати результати навчальної діяльності.
10. Мікроклімат на занятті сприяє творчій діяльності, відносини між викладачем і студента-ми доброзичливі.
11. Об'єктивний у конфліктних ситуаціях, які складаються в аудиторії.
12. Зауважую на успіхи студентів у навчальній діяльності.
13. Роблю на занятті індивідуальну допомогу студентам у випадку виникнення в них утруднень.
14. Об'єктивний в оцінці знань.
15. Використовую на заняттях проблемні бесіди, спонукаю до висловлень різних точок зору, вчу відстоювати свою думку.

16.Залучаю студентів до розробки сценаріїв диспутів, рольових ігор тощо.

17. На заняттях використовую, в основному, наступні форми роботи:
- а)індивідуальні;
  - б)парні;
  - в)групові;
  - г)сполучення різних форм роботи.

Результати якості навчальних досягнень задовольняють студентів.

## Додаток 8

### Кваліметрична модель аналізу педагогічної діяльності викладача

Шановний колего! Просимо Вас оцінити педагогічну діяльність викладача за перерахованими критеріями. Оцінка проводиться по п'ятибальній шкалі: «5» — дана якість у діяльності викладача виражено найвищою мірою; «4» — якість виражена у високому ступені; «3» — якість виражена в середньому ступені; «2» — якість педагогічної діяльності виражено вкрай слабо; «0» — утрудняюся оцінити дану якість.

| №<br>п/п            | Критерії педагогічної діяльності викладача (оцінювання системи роботи)                                                                       | Заняття |     |     |
|---------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|-----|-----|
|                     |                                                                                                                                              | №1      | №2  | №3  |
|                     |                                                                                                                                              | бал     | бал | бал |
| Блок № 1. Структура |                                                                                                                                              |         |     |     |
| 1.1                 | Відповідність типу і структури навчального заняття змісту теми (лекція, семінар, лабораторно-практичне заняття т.д.)                         |         |     |     |
| 1.2                 | Дидактична обґрунтованість виділених структурних компонентів заняття: установчо-мотиваційного, проекційно-діяльнісного, рефлексивно-оцінного |         |     |     |

| Блок № 2. Зміст заняття                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |  |  |
|--------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|--|
| 2.1                                        | Науковість, доступність, новизна і доказовість знань                                                                                                                                                                                                                                                       |  |  |  |
| 2.2                                        | Наявність у змісті висновків, робота з науковими поняттями і закономірностями                                                                                                                                                                                                                              |  |  |  |
| 2.3                                        | Включення в зміст занять фактів, прикладів, зведень, що стимулюють пізнавальні інтереси студентів                                                                                                                                                                                                          |  |  |  |
| 2.4                                        | Реалізація внутрідисциплінарних, міждисциплінарних зв'язків                                                                                                                                                                                                                                                |  |  |  |
| 2.5                                        | Формування системних знань на основі чіткого визначень місця заняття, теми в ряді інших                                                                                                                                                                                                                    |  |  |  |
| Блок №3. Технологічне забезпечення заняття |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |  |  |
| 3.1                                        | Використання сучасних педагогічних технологій на різній основі (концептуальної, випереджальної, ситуативної, діалогової, особистісно орієнтованої та ін.). Реалізація відповідно до даних технологій інтерактивних методів навчання (проблемних, ігрових, діалогових, опорних сигналів і конспектів тощо.) |  |  |  |
| 3.2                                        | Способи організації навчальної діяльності студентів: навчання динамічними парами, групами, взаємне рецензування, індивідуальна робота та ін.                                                                                                                                                               |  |  |  |
| 3.3                                        | Пошуковий і дослідницький характер заняття: практичні, семінарські заняття дослідницького характеру, рішення проблемних задач, конструювання проектів і ін.                                                                                                                                                |  |  |  |
| 3.4                                        | Організація самостійної роботи студентів: робота з книгою, документами та іншими джерелами; використання дидактичних матеріалів; складання планів, опорних схем, таблиць тощо                                                                                                                              |  |  |  |
| 3.5                                        | Організація контрольно-оцінної діяльності: відповідність прийомів контролю змісту знань, що перевіряються; об'єктивність оцінювання; розмаїття методичного інструментарію контрольно-оцінної діяльності                                                                                                    |  |  |  |

|                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |  |  |
|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|--|
| Блок № 4. Наочне і технічне оснащення навчального заняття |                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |  |  |
| 4.1                                                       | Повнота використання необхідних засобів наочності і ТЗН                                                                                                                                                                                                                    |  |  |  |
| 4.2                                                       | <del>Дидактично грамотне застосування даних засобів наочності і ТЗН: педагогічно обґрунтоване їхнє пред'явлення у визначені моменти лекції</del>                                                                                                                           |  |  |  |
| 4.3                                                       | Використання сучасних ТЗН й ЕОМ                                                                                                                                                                                                                                            |  |  |  |
| Блок № 5. Характер спілкування з студентами               |                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |  |  |
| 5.1                                                       | Контакт викладача з студентами                                                                                                                                                                                                                                             |  |  |  |
| 5.2                                                       | Використання елементів педагогіки співробітництва                                                                                                                                                                                                                          |  |  |  |
| 5.3                                                       | Уміння організувати навчальну діяльність і установити дисципліну                                                                                                                                                                                                           |  |  |  |
| 5.4                                                       | Характеристика мовної діяльності викладача                                                                                                                                                                                                                                 |  |  |  |
| 5.5                                                       | Темп заняття, його інтенсивність                                                                                                                                                                                                                                           |  |  |  |
| 5.6                                                       | Зовнішнє сприйняття особистості викладача                                                                                                                                                                                                                                  |  |  |  |
| Блок № 6. Педагогічна ефективність заняття                |                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |  |  |
| 6.1                                                       | Рівень навчальних досягнень студентів                                                                                                                                                                                                                                      |  |  |  |
| 6.2                                                       | Рівень розвитку особистісних якостей студентів (емоційної сфери: воля, емоційна комфортність; пізнавальної сфери: мислення, сприйняття, пам'ять, увага; психомоторної сфери: сприйняття, пам'ять, увага; практичні уміння і навички, невербальна сфера, тактильна пам'ять) |  |  |  |
| 6.3                                                       | Наявність індивідуального стилю викладача в реалізації інноваційних технологій у педагогічній діяльності, педагогічних знахідок, розробці системи роботи з проблеми                                                                                                        |  |  |  |
| 6.4                                                       | Рівень емоційної комфортності на занятті                                                                                                                                                                                                                                   |  |  |  |
| 6.5                                                       | Рівень сформованості соціальної, комунікативної, полікультурної, інформаційної, самоосвітньої, творчої компетенцій як складової навчальної компетентності                                                                                                                  |  |  |  |
| 6.6                                                       | Ступінь реалізації оздоровчої функції утворення                                                                                                                                                                                                                            |  |  |  |
| 6.7                                                       | Виховні функції заняття                                                                                                                                                                                                                                                    |  |  |  |



## Додаток 9

## ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА АНАЛІЗУ ЗАНЯТТЯ

Мета \_\_\_\_\_

Тема \_\_\_\_\_

Тип лекції \_\_\_\_\_

| №  | Критерії оцінювання                                                      | 2 б | 3 б | 4 б | 5 б |
|----|--------------------------------------------------------------------------|-----|-----|-----|-----|
| 1  | Уміння чіткої постановки цілей на занятті                                |     |     |     |     |
| 2  | Наявність грамотного плану                                               |     |     |     |     |
| 3  | Реалізація наміченого (цілей і задач лекції) під час навчального процесу |     |     |     |     |
| 4  | Забезпечення мотиваційного компонента лекції                             |     |     |     |     |
| 5  | Добір змісту для розкриття теми, виділення основних ідей курсу           |     |     |     |     |
| 6  | Використання ТЗН, наочності                                              |     |     |     |     |
| 7  | Забезпечення методичного інструментарію                                  |     |     |     |     |
| 8  | Забезпечення середовища для вибору завдань                               |     |     |     |     |
| 9  | Реалізація принципу інтеграції знань                                     |     |     |     |     |
| 10 | Морально-психологічна атмосфера на занятті                               |     |     |     |     |
| 11 | Місце експерименту на занятті                                            |     |     |     |     |
| 12 | Виконання психогігієнічних вимог до лекції                               |     |     |     |     |
| 13 | Оптимальна реалізація рефлексивно-оцінного компонента лекції             |     |     |     |     |
| 14 | Оптимальність, ступінь диференціації домашнього завдання                 |     |     |     |     |
| 15 | Формування умінь самостійності                                           |     |     |     |     |
| 16 | Результативність лекції                                                  |     |     |     |     |
| 17 | Якість самоаналізу педагогічної діяльності                               |     |     |     |     |
|    | Загальна кількість балів:                                                |     |     |     |     |

|                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Критерії оцінювання заняття:<br>«2» — неприпустимий рівень;<br>«3» — критичний рівень;<br>«4» — припустимий рівень;<br>«5» — оптимальний рівень. | Шкала оцінювання заняття:<br>81 – 85 б. – вища категорія;<br>77 – 80 б. – перша категорія;<br>73 – 76 б. – друга категорія;<br>69 – 72 б. – спеціаліст;<br>68 – 69 б. – вивчити проблему на засіданні м/о. |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## Додаток 10

## Технологія обробки результатів експертизи

## педагогічної діяльності на основі кваліметричного підходу

При вивченні педагогічної діяльності викладача пропонується наступний діагностичний інструментарій: анкети, технологічна карта аналізу заняття, кваліметрична модель педагогічної діяльності викладача. Для більш об'єктивної і якісної оцінки діяльності викладача з метою виявлення педагогічних знахідок і системи роботи педагога рекомендується скористатися методом експертної оцінки (оцінка заняття в педагогічній діяльності в цілому студентами, педагогами, адміністрацією, методистом, а також самооцінка викладача).

Так, аналізуючи результати анкетування всіх експертів, необхідно виділити компоненти діяльності викладача з високими показниками і порівняти їх.

Таким чином, можна визначити систему роботи викладача з реалізації якого-небудь етапу педагогічного процесу.

Результати даних досліджень можна узагальнити у вигляді діаграм, графіків, таблиць тощо.

Дані кваліметричні моделі допоможуть мобільно, системно підійти до процесу виявлення ППД, а також спрогнозувати подальші шляхи дослідження.

Оцінка педагогічної діяльності викладача на занятті на основі технологічної карти заняття (додаток 9) експерти №№ 1,2,3 — всього не менш 5 експертів)

| №<br>n/n | П.І.Б. експер-<br>та                         | Критерії оцінювання заняття |   |   |      |    | Сума<br>балів | Рівень кваліфікації<br>викладача, |
|----------|----------------------------------------------|-----------------------------|---|---|------|----|---------------|-----------------------------------|
|          |                                              | 1                           | 2 | 3 | 4... | 17 |               |                                   |
| 1.       | Петров                                       | 5                           | 5 | 3 | 4    | 5  | 82            | Вища категорія                    |
| 2.       |                                              |                             |   |   |      |    |               |                                   |
| 3.       |                                              |                             |   |   |      |    |               |                                   |
| 4.       |                                              |                             |   |   |      |    |               |                                   |
| 5.       |                                              |                             |   |   |      |    |               |                                   |
|          | Кількість<br>балів за<br>кожним<br>критерієм |                             |   |   |      |    |               |                                   |

## Додаток 12

## Оцінка педагогічної діяльності викладача на основі кваліметричної моделі

[illegible]